

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 1139/24
7.3.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судије Сање Агатоновић, председника већа и судија Данице Косовац и Весне Секулић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Миљан Тимотијевић, адвокат из Београда, Грамшијева 4, против тужене Републике Србије – Министарство одбране, коју заступа Војно правобранилаштво, са седиштем у Београду, Тимочка 15 ради утврђења ништавости уговора, одлучујући о жалби тужиоца изјављеној против пресуде Првог основног суда у Београду П 20089/20 од 28.11.2023. године, у седници већа одржаној дана 7.3.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована жалба тужиоца и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Првог основног суда у Београду П 20089/20 од 28.11.2023. године.

ОДБИЈА СЕ као неоснован захтев тужиоца за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П 20089/20 од 28.11.2023. године, првим ставом изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев којим је тражено да се утврди да је апсолутно ништав уговор о школовању у Војној гимназији, без заводног броја од 31.8.1994. године. Другим ставом изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев којим је тражено да се утврди да је уговор о школовању у Војнотехничкој академији Војске Југославије број 100-126 од 12.10.1998. године, делимично ништав у члану 3 тачка 3 који гласи: " Студент АА се обавезује: 3) да Генералштабу Војске Југославије накнади трошкове школовања у случајевима: а) ако школовање прекине по личном захтеву - молби, б) ако изгуби право на даље школовање због недовољног општег успеха у војној академији, в) ако својом кривицом изгуби статус студента, на начин и у случајевима предвиђеним одредбама Закона о војним школама и војним научноистраживачким установама и других прописа, г) ако по завршетку школовања у Војној академији одбије да ступи у професионалну војну службу, д) ако му професионална војна служба престане по захтеву, а у служби не остане онолико времена колико је прописано Законом о Војсци Југославије". Трећим ставом изреке,

обавезан је тужилац да туженој накнади трошкове поступка у износу од 63.000,00 динара са законском затезном каматом од извршности до исплате.

Благовремено изјављеном жалбом тужилац је првостепену пресуду побијао из свих разлога прописаних члана 373 став 1 Закона о парничном поступку (“Службени гласник РС”, бр. 72/11...18/20). Трошкове другостепеног поступка опредељено је тражио.

Испитујући правилност првостепене пресуде сагласно овлашћењима предвиђеним чланом 386 Закона о парничном поступку, Апелациони суд је оценио да жалба тужиоца није основана.

Током првостепеног поступка нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 1, 2, 3, 5, 7 и 9 Закона о парничном поступку, на које другостепени суд пази по службеној дужности, а изрека првостепене пресуде је јасна и у њеном образложењу су дати потпуни разлози о битним чињеницама, тако да се она неосновано побија и указивањем на битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 12 Закона о парничном поступку.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је рођен дана ... године у ..., отац тужиоца је погинуо током ратних сукоба 1992. године, те се тужилац са мајком и млађим братом преселио у ..., а када напунио петнаест година - 1994. године, мајка је истог послала у ... код свог оца, тужиочевог деде ББ да би уписао цивилну средњу школу, али је деда тужиоцу рекао да треба да упише Војну гимназију и то је тужиоцу представио као неопходност, јер је та гимназија била интернатског типа, те се тужиочев деда позивао и на тужиочево интересовање за војну службу из млађег узраста које је престало губитком оца у рату и бригом за мајку. Тужилац је послушао деду сматрајући да на тај начин помаже својој мајци која о томе ништа није знала све до завршетка средње школе, као и због дединог ауторитета, те је уписао и завршио Војну гимназију, а након тога, по инерцији је наставио школовање на Војној Академији. Тужилац је и војну службу ступио дана 12.9.2003. године, а престанак војне службе му је утврђен са даном 9.9.2019. године, па је истом до истека рока од 16 година, колико је морао провести у војној служби остало четири дана. У априлу 2020. године тужилац је добио решење Министарства одбране којим је због неизвршеног дела обавезе останка на служби у Војсци, по основу школовања и усавршавања на терет Војске, обавештен да Војска од њега потражује накнаду трошкова школовања у пуном износу, а не у ревалоризованом износу сразмерно неизвршеном делу обавезе, како је то било прописано Законом о Војсци југославије.

Према уговору о школовању у Војној гимназији од дана 31.8.1994. године, исти је закључен између Генералштаба Војске Југославије - Војне гимназије Београд, тужиоца - ученика, и родитеља – старатеља ВВ, а исти је потписао тужилац – ученик, представник Генералштаба Војске Југославије и као родитељ – старатељ деда тужиоца – непарничар ББ. Чланом 1 уговора одређено је да је предмет уговора школовање у Војној гимназији ради настављања школовања у војним академијама и центрима за специјалистичку обуку. Чланом 2 уговора одређено је да се Генералштаб Војске Југославије обавезује да ученику обезбеди бесплатно школовање, смештај у интернату, исхрану, одећу, обућу, школски прибор, уџбенике, здравствену заштиту, трошкове

превоза приликом коришћења полугодишњег и годишњег распуста и месечна новчана примања у износу који одреди савезни министар за одбрану. Чланом 3 став 4 уговора одређено је да се тужилац - ученик обавезује да солидарно са родитељем - старатељем Генералштабу Војске Југославије надокнади трошкове школовања у случајевима: а) ако школовање прекине по личном захтеву - молби, б) ако изгуби право на даље школовање због значајнијег занемаривања школских обавеза у току школске године или недовољног општег успеха, с) ако својом кривицом изгуби статус ученика на начин и у случајевима предвиђеним законом о војним школама и научноистраживачким установама и другим прописима донетим на основу Закона, д) ако не заврши школовање у Војној гимназији у прописаном року, е) ако по завршетку школовања у Војној гимназији под одређеним условима, одбије да настави школовање у Војној академији или центру за специјалистичку обуку, доносно по завршетку школовања одбије да ступи у активну војну службу у Војсци Југославије, ф) ако не испуни обавезу служења у Војсци Југославије, онолико времена, колико је Законом прописано. Чланом 4 уговора одређено је да се под трошковима школовања у смислу члана 3 тачка 4 уговора подразумевају трошкови, средства и услуге наведене у члану 2 тог уговора које Генералштаб Војске Југославије обезбеђује ученику у току школовања, а према ценама које важе на дан отпуштања са школовања, односно престанка службе у Војсци Југославије. По завршетку Војне гимназије, дана 28.9.1998. године, тужилац – студент и Генералштаб Војске Југославије закључили су уговор о школовању у Војнотехничкој академији Војске Југославије заведен под бројем 100-126 дана 12.10.1998. године. Чланом 1 уговора одређено је да је предмет уговора школовање у Војнотехничкој академији Војске Југославије. Чланом 2 уговора одређено је да се Генералштаб Војске Југославије обавезује да тужиоцу - студенту обезбеди бесплатно школовање, смештај у интернату, исхрану, одећу, обућу, школски прибор, уџбенике, здравствену заштиту, трошкове ревоза приликом коришћења полугодишњег и годишњег распуста и месечна новчана примања у износу који одреди савезни министар за одбрану. Чланом 3 став 3 уговора одређено је да се тужилац - студент обавезује да Генералштабу Војске Југославије накнади трошкове школовања у случајевима: а) ако школовање прекине по личном захтеву - молби, б) ако изгуби право на даље школовање због недовољног општег успеха у војној академији, в) ако својом кривицом изгуби статус студента, на начин и у случајевима предвиђеним одредбама Закона о војним школама и војним научноистраживачким установама и других прописа, г) ако по завршетку школовања у војној академији одбије да ступи у професионалну војну службу, д) ако му професионална војна служба престане по захтеву, а у служби не остане онолико времена колико је прописано Законом о Војсци Југославије. Чланом 4 уговора одређено је да се под трошковима школовања у смислу члана 3 тачка 3 уговора подразумевају трошкови, средства и услуге наведене у члану 2 овог уговора које Генералштаб Војске Југославије обезбеђује студенту у току школовања, а према ценама и износима новчаних примања који важе на дан отпуштања са школовања, односно престанка професионалне војне службе, ревалоризовано на дан исплате у складу са важећим законским прописима.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је у складу са одредбама чланова 15, 121, 122 став 1 Закона о браку и породичним односима ("Службени гласник СРС", бр. 22/80, 11/88, "Службени гласник РС", бр. 22/93, 25/93, 35/94, 46/95, 29/2001) важећег у време закључења спорних уговора, члановима 56 став 1, 2 и 3, 58 став 1 и 2, 59, 111, 112 став 1, 2 и 3, 117 став 1 и 2 Закона о облигационим

односима, члановима 69 став 1 и 2, 70 став 1 и 2 Закона о Војсци Југославије ("Службени лист СРЈ", бр. 43/94, 28/96, 44/99 и 74/99), у погледу тужбеног захтева за утврђење апсолутне ништавости уговора о школовању у војној гимназији од 31.8.1994. године, оценио да из чињеничних навода тужбе којима је суд везан, произлази да тужилац тражи утврђење ништавости наведеног уговора, јер је потписан од стране тужиоца који је у то време био малолетан – имао је 15 година (као лица са ограниченом пословном способношћу, с обзиром на своје годиште), као и од стране његовог деде – непарничара ББ, који није имао право да заступа тужиоца приликом закључења предметног уговора, с обзиром да је функцију заступника малолетног лица по тада важећим одредбама члана 33 став 3 Закона о браку и породичним односима могао вршити само његов родитељ - мајка ВВ, а чији је потпис и одобрење за настанак спорног уговора изостао, те да такви наводи могу упућивати једино на рушљивост наведеног уговора, јер тужилац не указују да је приликом закључења истог било околности које су биле противне императивним (принудним) прописима, јавном поретку или добрим обичајима, које за собом повлаче правну последицу ништавости. Првостепени суд је оценио да у конкретном случају треба применити одредбе члана 56 Закона о облигационим односима, којима је прописано да ограничено пословно способно лице може без одобрења свог законског заступника закључивати само оне уговоре чије му је закључивање законом дозвољено, док су остали уговори тих лица, ако су закључени без одобрења законског заступника рушљиви, али да могу бити оснажени његовим накнадним одобрењем, па како је тужилац је у време закључења спорног уговора, због година, био ограничено пословно способно лице које је сходно тада важећем члану 122 Закона о браку и породичним односима могло закључивати правне послове мањег значаја, правне послове са одобрењем родитеља, и могао је самостално засновати радни однос и располагати својим личним дохотком и имовином коју је стекао својим радом, али је морао да од тих прихода доприноси за своје издржавање, васпитавање и образовање, за оснажење спорног уговора било је неопходно одобрење мајке тужиоца - законског заступника, које је до коначног испуњења наведеног уговора изостало, предметни уговор је сходно члану 56 у вези са чланом 111 Закона о облигационим, у периоду свог постојања био рушљив, а не ништав. Предметним уговором су се, због његових недостатака вређали само појединачни интереси, али је исти производио правно дејство од момента његовог закључења, па све до испуњења сврхе уговора - окончања тужиочевог школовања у војној гимназији. У конкретном случају, дошло је до конвалидације и оснажења рушљивога уговора чињеницом да тужилац - уговорна страна у чијем је интересу рушљивост установљена, све до тренутка подношења тужбе дана 2.6.2020. године, није оспорио извршени предметни уговор, нити предложио доказе да је исти покушао оспорити и поред тога што је знао да при закључењу уговора није било прибављено или накнадно добијено одобрење његове мајке - законског заступника. Тужилац је сходно члану 112 став 1 у вези са чланом 117 Закона о облигационим односима могао тражити поништај спорног уговора годину дана од тренутка сазнања за разлог рушљивости, при чему је исто престало истеком рока од три године од дана закључења уговора – дана 31.8.1997. године, а поред тога тужилац је могао сходно члану 59 истог закона да захтева поништај уговора који је без потребног одобрења закључио за време своје ограничене пословне способности, подношењем тужбе у року од три месеца од дана стицања потпуне пословне способности (три месеца од дана пунолетства 23.5.1997. године), што исти није учинио, па је као неоснован одбио тужбени захтев.

У погледу тужбеног захтева за утврђење делимичне ништавости уговора о школовању у Војнотехничкој академији Војске Југославије закљученог дана 28.9.1998. године, заводног броја 100-126 од 12.10.1998 године, у делу одредбе члана 3 тачке 3, јер је иста супротна члану 70 став 2 Закона о Војсци Југославије, првостепени суд је оценио да предметна уговорна одредба није противна законском члану на којем је заснована, нити другим императивним прописима, јавном поретку или добрим обичајима, с обзиром да Закон о Војсци Југославије предвиђа могућност да се уговором утврди обавеза лица које се школовало у образовним установама тужене, а које својом кривицом не заврши школовање или по завршетку школовања не ступи у службу у Војсци или му служба у Војсци престане, да накнади трошкове свог школовања. Околност да оспореним чланом 3 тачка 3 предметног уговора, којем је установљена обавеза накнаде трошкова школовања за посебно предвиђене случајеве престанка похађања школе, није изричито наведено "у ревалоризованом износу, сразмерно неизвршеном делу обавезе" како је то назначено у законском члану, не може утицати на пуноважност уговорне одредбе, с обзиром да изостанак тих речи којима се даље прецизира обавеза накнаде трошкова, не омогућава туженој као уговорној страни у чију корист је, у складу са законом, утврђена обавеза накнаде трошкова школовања на терет тужиоца, да поступи противно истој и да оствари накнаду у границама преко оне која је предвиђена законом, односно преко ревалоризованог износа и несразмерно неизвршеном делу обавезе. Тужена може од тужиоца потраживати накнаду трошкова школовања по предметном уговору сходно границама прописаним посебним законом за ту околност, па спорна одредба уговора није у несагласности са одредбама Закона о Војсци Југославије, па је као неоснован одбио тужбени захтев за утврђење ништавости исте.

Према оцени Апелационог суда, првостепени суд је на правилно и потпуно утврђено чињенично стање правилно применио материјално право дајући за своју одлуку разлоге које у целисти прихвата и Апелациони суд и сходно члану 396 став 2 Закона о парничном поступку на исте упућује.

Неосновано је жалбено указивање да је суд погрешно применио материјално право када је оценио да је уговор о школовању у војној гимназији од 31.8.1994. године, рушљив, а не ништав – непостојећи, с обзиром да у време његовог закључења није постојала сагласност за закључење уговора законског заступника тужиоца – мајке ВВ којој тужени није дао понуду за закључење истог, нити се законска заступница тужиоца накнадно сагласила са истим, а да је тужена при закључењу предметног уговора била несавесна, јер је знала са ким закључује уговор.

Одредбом члана члана 15 став 1 Закона о браку и породичним односима ("Службени гласник СРС", бр. 22/80, 11/88, "Службени гласник РС", бр. 22/93, 25/93, 35/94, 46/95, 29/2001), важећег у време закључења спорног уговора, прописано је да се пунолетство стиче са навршених 18 година живота.

Одредбом члана 122 став 1 истог закона прописано је да дете које је навршило четрнаест година живота може само да закључује правне послове, али је за пуноважност тих послова, изузев послова мањег значаја, потребно одобрење његових родитеља, односно одобрење органа старатељства за правне послове из члана 121 овог закона, уколико законом није друкчије одређено, док је ставом 2 истог члана прописано

да дете које је навршило 15 година живота може самостално засновати радни однос и располагати својим личним дохотком и имовином коју је стекло својим радом, али је обавезно да од тих прихода доприноси за своје издржавање, васпитавање и образовање.

Одредбом члана 56 ставом 1 Закона о облигационим односима прописано је да је за закључење пуноважног уговора потребно да уговарач има пословну способност која се тражи за закључење тог уговора, ставом 2 истог члана прописано је да ограничено пословно способно лице може без одобрења свог законског заступника закључивати само оне уговоре чије му је закључивање законом дозвољено, док је ставом 3 истог члана прописано да су остали уговори тих лица, ако су закључени без одобрења законског заступника рушљиви, али да могу бити оснажени његовим накнадним одобрењем.

Одредбом члана 59 истог закона прописано је да пословно способно лице може захтевати да се поништи уговор који је без потребног одобрења закључило за време своје ограничене пословне способности само ако је тужбу поднело у року од три месеца од дана стицања потпуне пословне способности.

Одредбом члана 111 истог закона прописано је да је уговор рушљив кад га је закључила страна ограничено пословно способна, кад је при његовом закључењу било мана у погледу воље страна, као и кад је то овим законом или посебним прописом одређено.

Одредбом члана 112 став 1 истог закона прописано је да уговорна страна у чијем је интересу рушљивост установљена може тражити да се уговор поништи, ставом 2 истог члана прописано је да сауговарач те стране може од ње тражити да се у одређеном року, али не краћем од 30 дана, изјасни да ли остаје при уговору или не, јер ће у противном сматрати да је уговор поништен, док је ставом 3 истог члана прописано да ако се позвана уговорна страна у остављеном року не изјасни или ако изјави да не остаје при уговору, сматраће се да је уговор поништен.

Како је у првостепеном поступку утврђено да је тужилац у време закључења спорног уговора од 31.8.1994. године имао 15 година и тиме био ограничено пословно способан, за закључење истог је било потребно одобрење његовог законског заступника-мајке, које није прибављено, због чега је по оцени Апелационог суда, првостепени суд правилно закључио да се радило о рушљивом уговору, а како тужилац у законом прописаним роковима није захтевао поништај истог, а уговор је у целости извршен, неосновано се позива на ништавост предметног уговора. Истицање несавесности тужене, јер је у време закључења уговора знала ко је законски заступник тужиоца није од утицаја, јер је чланом 58 ставом 1 Закона о облигационим односима, као вид заштите супротне уговорне стране остављена могућност, а не обавеза исте, да ради своје правне сигурности захтева разрешење питања постојања одобрења за уговор позивањем на изјашњење законског заступника, а коју могућност тужена у конкретном случају није искористила, а пропуштање захтевања изјашњења од законског заступника нема законске последице – да се сматра да исто не постоји.

Неосновано се жалбом указује на да је првостепени суд погрешно применио материјално право када је одбио као неоснован тужбени захтев за утврђење

ништавости члана 3 тачке 3 уговора о школовању од 28.9.1998. године, пошто тужена у другој парници од тужиоца потражује трошкове школовања, али не у ревалоризованом износу, сразмерно неизвршеном делу обавезе.

Одредбом члана 69 став 1 Закона о Војсци Југославије ("Службени лист СРЈ", бр. 43/94, 28/96, 44/99 и 74/99) прописано је да лице које се школовало на терет средстава којима располаже Војска дужно је да по завршеном школовању ступи у службу у Војсци и остане у тој служби двоструко време трајања школовања, односно стипендирања, док је ставом 2 истог члана одређено да је лице које је упућено на редовно школовање или специјализацију у војну школу или факултет дужно да по завршетку школовања остане на служби у Војсци једноструко време трајања школовања или специјализације, а ако је школовање или специјализацију завршило у иностранству - двоструко време трајања школовања, односно специјализације.

Одредбом члана 70 став 1 Закона о Војсци Југославије прописано је да се са лицем из члана 69 овог закона закључује се уговор о школовању, стипендирању или специјализацији, преко старешине кога овласти начелник Генералштаба, док је ставом 2 истог члана одређено да се уговором утврђује обавеза лица које својом кривицом не заврши школовање или по завршетку школовања не ступи у службу у Војсци или му служба у Војсци престане, по захтеву или на основу члана 107 став 1 тачка 2 овог закона, пре испуњења обавезе из члана 69 овог закона да накнади трошкове школовања у ревалоризованом износу, сразмерно неизвршеном делу обавезе.

Околност да је чланом 3 тачка 3 уговора о школовању од 28.9.1998. године, установљава обавеза накнаде трошкова школовања за посебно предвиђене случајеве престанка похађања школе, а да је пропуштено да се наведе законска формулација "у ревалоризованом износу, сразмерно неизвршеном делу обавезе", није од утицаја на пуноважност наведене одредбе уговора, јер се изостанком не омогућава туженој - уговорној страни у чију корист је установљена обавеза накнаде трошкова школовања на терет тужиоца, да противно закону предметну накнаду наплати у границама преко оних које су предвиђене самим законом, односно преко ревалоризованог износа и несразмерно неизвршеном делу обавезе, а околност да тужена у другој парници од тужиоца потражује већи износ трошкова школовања, није од утицаја на пуноважност оспорене одредбе уговора.

Приликом доношења одлуке Апелациони суд је ценио и остале жалбене наводе, али их посебно не образлаже, јер су исти без утицаја на могућност другачијег пресуђења.

Правилном применом чланова 153, 154, 162 и 163 Закона о парничном поступку првостепени суд је одлучио о трошковима парничног поступка чију је висину определио сагласно одредбама Адвокатске тарифе важеће на дан пресуђења, а са законском затезном каматом у складу са чланом 277 и чланом 324 Закона о облигационим односима од извршности до исплате.

На основу изложеног, применом одредби члана 390 у вези са чланом 387 став 1 тачка 2 у вези са чланом 401 став 2 Закона о парничном поступку одлучено је као у првом ставу изреке ове пресуде.

Како тужилац није успео у жалбеном поступку, то је сходно члану 165 став 1 у вези са чланом 153 Закона о парничном поступку као неоснован одбијен његов захтев за накнаду трошкова другостепеног поступка, одлуком садржаном у другом ставу изреке ове пресуде.

Председник већа-судија
Сања Агатоновић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић